

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan

“Kimse aşıya zorlanamaz.”

(3 Kasım 2009 Ak Parti Grup Toplantısı’nda -canlı vavın-)

TÜRKİYE’NİN SAĞLIK VE AŞI MEVZUATI

Aşı koruyucu tedavi niteliğinde bir tıbbi müdahaledir. Tıbbi müdahalenin hukuka uygun olup olmadığı ve hekimin sorumluluğunun sınırları ise ülkemizdeki yasal düzenlemeler ve imzaladığımız uluslararası sözleşmelerle belirlenebilecektir. Bu nedenle öncelikle bu konuları düzenleyen mevzuat hükümlerinin belirlenmesinde fayda vardır.

Kısaca herhangi bir salgın hastalık veya bir başkasını olumsuz etkileyebilecek hastalık olmadığı müddetçe kişinin veya velisinin rızası alınmaksızın tıbbi müdahalede bulunulamaz. Aşılama buna dâhildir.

Aşılamaya yönelik hükümler, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Madde 72. maddede geçmektedir. Söz konusu maddede herkese her durumda aşı yapılacağı gibi bir zorunluluktan bahsedilmemektedir. Sadece salgın hastalık durumunda alınacak tedbirleri açıklamaktadır

ANAYASA’YA GÖRE

Bu konuda en temel düzenleme **T.C. ANAYASASI’NIN 17/II. MADDESİ**NDE mevcuttur. Anayasa 17/II: “Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz”

Anayasada kişinin vücut bütünlüğü ve sağlığı üzerindeki haklarının en temel haklardan biri olduğu belirtilmiş ve “*tıbbi zorunluluklar ile kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı ve rızası olmaksızın bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamayacağı*” hükme bağlandığı görülür.

TÜRK MEDENİ KANUNUNA GÖRE

TÜRK MEDENİ KANUNU MADDE 24: “...Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.”

TABABET KANUNUNA GÖRE

TABABET VE ŞUABATI SAN’ATLARININ TARZI İCRASINA DAİR KANUN’un 70. maddesi: “Tabipler, dış tabipleri ve dişçiler yapacakları her nevi ameliye için hastanın, hasta küçük veya tahtı hacirde ise veli veya vasisinin evveleminde muvafakatını alırlar....” hükmünü zorunlu kılar.

HASTA HAKLARI YÖNETMELİĞİ’NE GÖRE

Hasta Hakları Yönetmeliği’nin (H.H.Y) 5, 22, 24, 25, 26. maddeleri şikâyete konu eylemle ilgili olup, bu maddeler aşağıda sıralanmıştır:

Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 5. maddesi: "Sağlık hizmetlerinin sunulmasında aşağıdaki ilkelere uyulması şarttır:

a) Bedeni, ruhi ve sosyal yönden tam bir iyilik hali içinde yaşama hakkının, en temel insan hakkı olduğu, **hizmetin her safhasında daima göz önünde bulundurulur.**

b) Herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını haiz olduğu ve hiçbir merci veya kimsenin bu hakkı ortadan kaldırmak yetkisinin olmadığı bilinerek, **hastaya insanca muamelede bulunulur.**

c) Sağlık hizmetinin verilmesinde, hastaların, ırk, dil, din ve mezhep, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç ve ekonomik ve sosyal durumları ile sair farklılıkları dikkate alınmaz.

d) Tıbbi zorunluluklar ve kanunlarda yazılı haller dışında, rızası olmaksızın kişinin vücut bütünlüğüne ve diğer kişilik haklarına dokunulamaz..."

Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 22. Maddesi: "Kanunda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, kimse, rızası olmaksızın ve verdiği rızaya uygun olmayan bir şekilde tıbbi ameliyeye tabi tutulamaz..." hükmünü taşımaktadır.

Hasta Hakları Yönetmeliği'nin "Hastanın rızası ve izin" başlıklı 24/1. maddesinde ise: "Tıbbi müdahalelerde hastanın rızası gerekir. **Hasta küçük** veya mahcur **ise velisinden** veya vasisinden **izin alınır...**" hükmü yer almaktadır.

Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 25. Maddesi: "Kanunen zorunlu olan haller dışında ve doğabilecek olumsuz sonuçların sorumluluğu hastaya ait olmak üzere; hasta kendisine uygulanması planlanan veya uygulanmakta olan **tedaviyi reddetmek veya durdurulmasını istemek hakkına sahiptir...."**

Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 26. Maddesi: "Kanuni temsilcinin muvafakatinin gerektiği ve yeterli olduğu hallerde dahi, mümkün olduğu ölçüde küçük veya mahcur olan hastanın dinlenmesi suretiyle tıbbi müdahaleye iştiraki sağlanır."

ÇOCUK HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ'NE GÖRE

Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesinin 2. ilkesine göre: "Çocuklar özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile **fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı** normal koşullar altında özgür ve **onurunun zedelenmeyecek şekilde** yetişmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda çocuğun en yüksek çıkarları gözetilmelidir."

Türkiye Cumhuriyeti'nin de kabul ettiği bu bildiri, çocukların erişkinlerden farklı fiziksel, fizyolojik, davranış ve psikolojik özellikleri olduğunu ve sürekli olarak büyüme ve gelişme gösterdiklerini insanların bilincine yerleştirmek ve her yönden sağlıklı birer birey olarak yetişmelerini sağlamak için toplumdaki herkese sorumluluk yüklemek üzere kabul edilip imzalanmıştır.

Görüldüğü gibi yukarıya alınan Anayasa, Yasa ve Yönetmelik hükümleri uyarınca vücut bütünlüğünün dokunulmazlığı, insan haklarının en önemli parçasıdır. **Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında ancak kişiden aydınlatılmış onam/muvafakat alınarak, çocuklara ise velisinin aydınlatılmış onamı alınmak ve çocuğun da iştiraki sağlanmak şartıyla tıbbi müdahalede bulunulabilecektir.** Aydınlatma ve onam/ muvafakat, tıbbi müdahaleyi hukuka uygun hale getiren ayrı birer unsurdur.

Mevzuatımızda aşıya, genel kuraldan farklı bir hukuki nitelik kazandıran veya farklı uygulama getiren bir hüküm yoktur. Yani aşı için aydınlatılmış onam aranmayacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Aşı ile ilgili düzenleme Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda

mevcuttur.

UMUMİ HIFSISSİHA KANUNU'NA GÖRE

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 57. Maddesi: "Kolera, veba (Bübon veya zatürree şekli), lekeli humma, kara humma (hummayı tiroidi) daimi surette basil çıkararak mikrop hamilleri dahi - paratifoit humması veya her nevi gıda maddeleri tesemmümatı, çiçek, difteri (Kuşpalazı)- bütün tevkiatı dahi - sari beyin humması (İltihabı sahayai dimağii şevkii müstevli), uyku hastalığı (İltihabı dimağii sari), dizanteri (Basilli ve amipli), lohusa humması (Hummai nifası) ruam, kızıl, şarbon, felci tıfli (İltihabı nuhai kuddamii sincabii haddı tıfli), kızamık, cüzam (Miskin), hummai racia ve malta humması hastalıklarından biri zuhur eder ... vak'ayı haber vermeye mecburdurlar.... "

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 72. Maddesi: "57'nci maddede zikredilen hastalıklardan biri zuhur ettiği veya zuhurundan şüphelenildiği takdirde aşağıda gösterilen tedbirler tatbik olunur:

1- Hasta olanların veya hasta olduğundan şüphe edilenlerin ve hastalığı neşrü tamim eylediği tetkikatı fenniye ile tebeyyün edenlerin... tecrit ve müşahede altına vaz'ı.

Görüldüğü gibi bu yasa maddesi herkese her durumda aşı yapılacağı gibi bir zorunluluktan bahsetmemekte, yalnızca salgın hastalık durumunda alınacak tedbirleri açıklamaktadır.

2- Hastalara veya hastalığa maruz bulunanlara serum veya aşı tatbiki.

Dâhilinde sari ve salgın hastalıklardan biri zuhur eden umumi mahallerin tehlike zail oluncaya kadar set ve tahliyesi."

Bu maddeden de anlaşıldığı üzere, 57. maddede sayılan hastalıkların ortaya çıkması veya çıkacağından şüphe edilmesi durumunda hastalar, hasta olduğundan şüphe edilenler öncelikle tecrit edilip müşahede altına alınacak ve sonra hastalara veya hastalığa maruz kalanlara serum ve aşı uygulanacaktır.

HANGİ AŞI ZORUNLU

Uluslararası Sağlık Tüzüğü tarafından bugünlerde öngörülen zorunlu aşı sadece **sarihumma aşısı** olup bu zorunluluktur. Bu zorunluluk ise sadece hastalığın yaygın olduğu belirlenen ülkelere seyahat eden kişilere yöneliktir.

Bunun yanı sıra son aylarda H1N1 virüsü ile ilgili olarak yapılan aşılarla bile aydınlatılmış onam-muvafakat aranmış, kimse rızası hilafına aşılammamıştır.

AŞI ZORUNLU DEĞİL, VELİNİN İZİNİNE BAĞLIDIR

Dr. Tarık Gündüz ve arkadaşlarının yazmış olduğu ve Türkiye Klinikleri Tıp Etiği Dergisinde yayınlanan "**Aydınlatılmış Onam ve Çocuk Hastaya İlişkin Hukuki Düzenlemeler**" isimli makalede de "Onamın Varsayıldığı Durumlar" başlığı altında bazı durumlarda hastanın onamının alınması, aydınlatılması zorunluluğunun ortadan kalktığı ve böyle durumlarda onamın varlığının kabul edildiği-aranmadığı belirtilerek **bu durumlardan birinin kamu düzeninin gerektirdiği salgın hastalıklarda aşı yapılması hali** olduğu vurgulanmıştır.

Gerek yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve gerekse uluslararası sözleşmeler uyarınca kural; **aşı yapmadan önce hastadan/velisi ya da vasisinden aydınlatılmış onam almaktır**. İstisnası ise; salgın hastalık hali olup ancak bu durumda rıza aranmayabilir. Yukarıda da belirtildiği gibi kamu yararı bulunan domuz gribi salgını nedeniyle yapılan aşı bile zorunlu tutulmamış, ancak isteyene ve aydınlatılmış onam alınarak yapılmıştır.

Bu konuda Sağlık Bakanı Recep Akdağ:

“Kimseyi icbar (zorlama) edemeyiz. Bu konuda vatandaşım kendi isteğine bağlı olarak böyle bir yolu tercih ederse, eyvallah. Ama etmiyorsa, ‘Muhakkak yaptırmanız gerekir’ diye böyle bir kampanyanın sürdürülmesi doğru değildir, yanlıştır. Bu konuda eğer ebeveyn kalkıp da ‘Ben bunu istiyorum’ diyorsa olmalıdır. Çünkü otoriteler de değişik kanaatler belirtiyor. Kimisi ‘Olmalıdır’ kimisi ‘Olmamalıdır’ diyor. Öyle ise yapacağımız şey, siyasi irade olarak bunu isteğe bağlı hale getirmektir. Yarın bunun faturasını siyasi iradeye kesmesin. Cebren bu iş olmaz, isteğe bağlı olur.”

4 Kasım 2009 CNN Türk

Sağlık Bakanının bu şekildeki açıklamasıyla konuyu, sadece domuz gribi aşısına münhasır olmamak üzere, tüm aşıları ve diğer tedavi şekillerini de kapsayacak biçimde çok net ifade etmiştir.

Sonuç olarak; aşının muvafakat alınmaksızın yapılabilmesi bakımından Anayasa, yasa ve yönetmeliklerde belirtilen hiçbir şart gerçekleşmiş değildir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki; "Hastanın rıza göstermemesi dolayısıyla tıbbi müdahalenin yapılmaması halinde, hekimin herhangi bir sorumluluğu söz konusu olamaz. Nitekim **Yüksek Sağlık Şurası da, tetanos aşısı olmak istemeyen hastanın ölmesinde hekimin kusuru olmadığına karar vermiştir**" (Prof. Dr. Hakan Hakeri "Tıp Hukuku" s:156).

Türk Ceza Kanunu'nun "**Kasten yaralama**" başlıklı **86/1 maddesinde**: "Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." hükmüne yer verilmiştir.

"...Hekimin, hastanın rızasını almaksızın, hastayı aydınlatmaksızın veya endikasyon bulunmaksızın yaptığı her türlü tıbbi müdahale **kasten yaralama suçunu oluşturur...**"

Dolayısı ile çocuğunuza aşı yaptırmak istemediğinize dair muvafakatta bulunmanız yeterlidir. Buna rağmen yapılan baskı ve zorlamalar hukuk kurallarına uygun değildir...

Konya'daki bir ailenin kendilerinden izin almadan çocuklarına aşı yapması nedeniyle, savcılığa suç duyurusunda bulunmuştu. Konya Cumhuriyet Savcılığı ise kaymakamlığa başvurarak, hekimin, aşı olmak istemeyen çocuğa zorla ve baskı ile aşı vurulması ve ailesinden izin almadan aşı yapması nedeniyle görevini kötüye kullandığını belirterek, 4483 sayılı Kanun gereğince, ilgili hekim hakkında soruşturma izni verilmesini talep etmiştir. Ancak kaymakamlık savcılığın talebini reddetmişti.

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ, ise bu konuda yazdığı üç yazıda aşı konusunda görüşlerini şöyle sıralıyor:

- 1) Tıp biliminin kuralları uygulanmak suretiyle yapılan her türlü müdahale, tıbbi müdahaledir.
- 2) Bütün tıbbi müdahaleler açısından aydınlatma ve rıza şartı aranmaktadır.
- 3) Aşı da bu anlamda tıbbi müdahaledir ve dolayısıyla, aydınlatma ve rıza bu tıbbi müdahaleler bakımından da zorunlu şartlardandır.
- 4) Aşının önleyici nitelikte olması tıbbi müdahale olmadığı anlamına gelmemektedir.
- 5) Aşının Bakanlığın bir programı çerçevesinde rutin olarak yapılması da, aydınlatma ve rıza zorunluluğunu kaldırmamaktadır. Aydınlatma ve rıza zorunluluğu ancak açık bir kanun hükmü ile kaldırılabilir.
- 6) Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda açık bir şekilde zorunlu olduğu belirtilenler dışında hiçbir aşı zorunlu değildir.
- 7) Dolayısıyla, bu kanun dışındaki bütün aşılardan aydınlatma ve rıza zorunluluğu vardır.
- 8) Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 72. maddesi bazı aşılarından söz etmektedir. Ancak bu hüküm, genel aşı zorunluluğu getirmemektedir. Bu hüküm gereğince, Sağlık Bakanlığı öncelikle salgını belirler ve ondan sonra aşı zorunlu olabilir. Dolayısıyla genel aşı zorunluluğu bu hükme dayanılarak ileri sürülemez.
- 9) Ebeveynin aşıya rıza göstermemek suretiyle rıza yetkisini kötüye kullandıkları da iddia edilemez, zira aşının koruyucu niteliği uzun vadeli olup, çocuğun sağlığı bakımından acil bir tehlike söz konusu değildir.
- 10) Sadece aşının çocuğun sağlığı bakımından acil bir zorunluluk içermesi durumunda, ebeveyn rıza göstermese dahi aşı zorla yapılabilir.
- 11) Bir yasal hüküm ile aşı zorunluluğu getirilse dahi, haklı gerekçeleri olmadığı takdirde bu yasa hükmü, Avrupa Biyotıp Sözleşmesi ile Anayasa'ya aykırı olabilir.

Kaynak: <http://www.medimagazin.com.tr/authors/hakan-hakeri/tr-genel-onleyici-asi-zorunlulugu-III-72-64-2918.html>

The Independent'te yer alan ancak bizim gazetelerin tercüme etmediği bir diğer ayrıntı ise, dünya çapında aşı kampanyaları yürüten Bill Gates Vakfı'nın cinayetleri.

Habere göre, Bill ve Melinda Gates Vakfı, ailelerinden izinsiz olarak birçok genç kıza aşılamış. Bu aşılar sırasında kızların bir bölümü ölmüş ve bunlar kamuoyundan da gizlenmiş.

<http://www.independent.co.uk/news/world/asia/without-consent-how-drugs-companies-exploit-indian-guinea-pigs-6261919.html>

Daha fazla bilgi için:

- 1) http://www.naturalnews.com/035949_autism_vaccines_epidemic.html
- 2) <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/without-consent-how-drugs-companies-exploit-indian-guinea-pigs-6261919.html>
- 3) <http://www.kuraldisidergi.com/3895/asi-aldatmacasi-ve-cocuk-olduren-yananlar-yigini/>
- 4) <http://blog.milliyet.com.tr/asilar-hakkinda-dogru-mu-karar-veriyoruz-/Blog/?BlogNo=327199>
- 5) <http://www.youtube.com/watch?v=pnxAsrAK2hw>
- 6) <http://www.naturalnews.com/SpecialReports/VaccinesFullStory/v1/VaccineReport-TR.pdf>
- 7) http://vactruth.com/2012/04/29/monkeys-get-autism/#disqus_thread
- 8) <http://articlesofhealth.blogspot.com/2009/12/our-doctor-told-us-there-was-no-cure.html>
- 9) http://vactruth.com/2012/01/19/baby-dies-after-first-shots/?utm_source=The+Vaccine+Truth+Newsletter&utm_campaign=5911ebe732-09_05_2011_O%27Shea&utm_medium=email
- 10) <http://helalderman.wordpress.com/2012/05/04/cocuk-asilarinin-zorunlu-omasina-hayir/>
- 11) <http://www.medimagazin.com.tr/authors/hakan-hakeri/tr-genel-onleyici-asi-zorunlulugu-I-72-64-2463.html>
- 12) <http://www.medimagazin.com.tr/authors/hakan-hakeri/tr-genel-onleyici-asi-zorunlulugu-II-72-64-2483.html>
- 13) <http://www.medimagazin.com.tr/authors/hakan-hakeri/tr-genel-onleyici-asi-zorunlulugu-III-72-64-2918.html>
- 14) Aşı karşıtı Facebook grubu:
http://www.facebook.com/groups/307681265975116/321568457919730/?notif_t=group_activity

Gelişmeleri lütfen iletisim@gidahareketi.org ile paylaşınız.

KONYA YAPILAN SUÇ DUYURUSU

CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NA

ŞİKAYETÇİLER: 1- Anne ve baba

ŞÜPHELİ: Dr. X, Toplum Sağlığı Merkezi

SUÇ: Kasten yaralama

OLAYLAR:

1- Oğlumuz A □ İlköğretim Okulu 8. sınıf öğrencisidir.

2- □ tarihinde □ Toplum Sağlığı Merkezi Sağlık Grup Başkanı Dr. X ve sağlık ekibi tetanoz-difteri aşısı yapmak üzere okula gelmişlerdir. Aynı sınıftan, B, C ve oğlumuz A aşı olmak istememişlerdir.

3- Bunun üzerine **Dr. X, B ve C'nin annelerini telefonla arayarak izin aldıktan sonra aşılarını yapmıştır. Aşı olmak istemeyen oğlumuz ise; velisi sıfatıyla bizden izin alma gereği duymadan zorla ve baskı ile aşı yapılmıştır.**

4- Bizler sabit işi, adres ve telefonu olan kişileriz. Bizlere ulaşılamaması gibi bir ihtimal bulunmamaktadır. Kaldı ki; yapılan tıbbi müdahale (aşı) aciliyeti olan ve hemen o an uygulanması gereken yaşamsal öneme sahip bir müdahale değildir.

Nitekim aşı günü okulda bulunmayan öğrencilerin aşıları daha sonra yapılabilmektedir.

5- Dr. X veli izni olmaksızın ve oğlumuzun rızası hilafına zorla aşı yapılmasını sağlayarak, oğlumuz A'nın vücut bütünlüğüne saldırıda bulunmuştur.

6- Oğlumuzun istemediği ve ısrarla bunu belirttiği bir tıbbi müdahaleye/eyleme arkadaşlarının yanında zorla muhatap bırakılması ve onların aileleri aranıp muvafakatları alındığı halde, kendi anne veya babasına ulaşılmaksızın farklı bir uygulamaya tabi tutulması, bir insan ve daha önemlisi **kendini kanıtlama, sözünü dinletme, toplum içinde bir birey olarak yer edinme dürtüleriyle hareket eden bir ergen olarak önemsenmediğini, kendisine değer verilmediğini düşünmesine neden olmuş, onurunu zedelemiştir.**

ŞİKAYET NEDENLERİ:

1- Aşı koruyucu tedavi niteliğinde bir tıbbi müdahaledir. Tıbbi müdahalenin hukuka uygun olup olmadığı ve hekimin sorumluluğunun sınırları ise ülkemizdeki yasal düzenlemeler ve imzaladığımız uluslararası sözleşmelerle belirlenebilecektir. Bu nedenle öncelikle bu konuları düzenleyen mevzuat hükümlerinin belirlenmesinde fayda vardır.

2- Bu konuda en temel düzenleme **T.C. Anayasası'nın 17/II. Maddesinde** mevcut olup, anılan maddede;

Kişinin vücut bütünlüğü ve sağlığı üzerindeki haklarının en temel haklardan biri olduğu belirtilmiş ve tıbbi zorunluluklar ile kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı ve rızası olmaksızın bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamayacağı, hükme bağlanmıştır.

3- Türk Medeni Kanunu madde 24'e göre:

"...Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır."

4- Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrası Hakkında Kanun'un 70. maddesi:

"Tabipler, diş tabipleri ve dişçiler yapacakları her nevi ameliye için hastanın, hasta küçük veya tahtı hacirde ise veli veya vasisinin evveleminde muvafakatını alırlar...." hükmünü taşımaktadır.

5- **Hasta Hakları Yönetmeliği'nin (H.H.Y) 5, 22, 24, 25, 26. maddeleri** şikâyete konu eylemle ilgili olup, bu maddeler aşağıda sıralanmıştır:

H.H.Yönetmeliğinin 5. maddesi:

"Sağlık hizmetlerinin sunulmasında aşağıdaki ilkelere uyulması şarttır:

a) Bedeni, ruhi ve sosyal yönden tam bir iyilik hali içinde yaşama hakkının, en temel insan hakkı olduğu, **hizmetin her safhasında daima göz önünde bulundurulur.**

b) Herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını haiz olduğu ve hiçbir merci veya kimsenin bu hakkı ortadan kaldırmak yetkisinin olmadığı bilinerek, **hastaya insanca muamelede bulunulur.**

c) Sağlık hizmetinin verilmesinde, hastaların, ırk, dil, din ve mezhep, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç ve ekonomik ve sosyal durumları ile sair farklılıkları dikkate alınmaz...

d) Tıbbi zorunluluklar ve kanunlarda yazılı haller dışında, rızası olmaksızın kişinin vücut bütünlüğüne ve diğer kişilik haklarına dokunulamaz..."

H.H.Y'nin 22. maddesi:

"Kanunda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere, kimse, rızası olmaksızın ve verdiği rızaya uygun olmayan bir şekilde tıbbi ameliyeye tabi tutulamaz..." hükmünü taşımaktadır.

H.H.Y'nin "Hastanın rızası ve izin" başlıklı 24/1. maddesinde ise:

"Tıbbi müdahalelerde hastanın rızası gerekir. **Hasta küçük** veya mahcur **ise velisinden** veya vasisinden **izin alınır**..." hükmü yer almaktadır.

H.H.Y madde 25:

"Kanunen zorunlu olan haller dışında ve doğabilecek olumsuz sonuçların sorumluluğu hastaya ait olmak üzere; hasta kendisine uygulanması planlanan veya uygulanmakta olan **tedaviyi reddetmek veya durdurulmasını istemek hakkına sahiptir...."**

H.H.Y'nin 26. maddesi:

"Kanuni temsilcinin muvafakatinin gerektiği ve yeterli olduğu hallerde dahi, mümkün olduğu ölçüde küçük veya mahcur olan hastanın dinlenmesi suretiyle tıbbi müdahaleye iştiraki

sağlanır."

6- Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesinin 2. ilkesine göre:

"Çocuklar özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile **fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı** normal koşullar altında özgür ve **onurunun zedelenmeyecek şekilde** yetişmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda çocuğun en yüksek çıkarları gözetilmelidir."

Türkiye Cumhuriyeti'nin de kabul ettiği bu bildirme, çocukların erişkinlerden farklı fiziksel, fizyolojik, davranış ve psikolojik özellikleri olduğunu ve sürekli olarak büyüme ve gelişme gösterdiklerini insanların bilincine yerleştirmek ve her yönden sağlıklı birer birey olarak yetişmelerini sağlamak için toplumdaki herkese sorumluluk yüklemek üzere kabul edilip imzalanmıştır.

H.H.Y'nin 26. maddesindeki çocuk hastaya ilişkin hüküm de yukarıda açıklanan sorumluluk nedeniyle getirilmiştir.

Bir çocuğa rızası hilafına, arkadaşlarından daha farklı bir muameleye tabi tutarak ve başkalarının önünde onurunu kırarak tıbbi müdahalede bulunan bir hekimin, yukarıda belirtilen sorumluluğu üstlenmiş olduğundan söz etmek mümkün görünmemektedir.

7- Görüldüğü gibi yukarıya alınan Anayasa, Yasa ve Yönetmelik hükümleri uyarınca vücut bütünlüğünün dokunulmazlığı, insan haklarının en önemli parçasıdır. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında ancak kişiden aydınlatılmış onam/muvafakat alınarak, çocuklara ise velisinin aydınlatılmış onamı alınmak ve çocuğun da iştiraki sağlanmak şartıyla tıbbi müdahalede bulunulabilecektir. Aydınlatma ve onam/ muvafakat, tıbbi müdahaleyi hukuka uygun hale getiren ayrı birer unsurdur.

Kişinin fiziki ve ruhi değerleri vücut bütünlüğüne dâhildir. Kişinin ruhi dengesini sarsmak da vücut bütünlüğüne saldırıdır.

8- Mevzuatımızda aşıya, genel kuraldan farklı bir hukuki nitelik kazandıran veya farklı uygulama getiren bir hüküm yoktur. Yani aşı için aydınlatılmış onam aranmayacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Aşı ile ilgili düzenleme Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda mevcuttur.

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Madde 57:

"Kolera, veba (Bübön veya zatürree şekli), lekeli humma, kara humma (hummayi tiroidi) daimi surette basil çıkararak mikrop hamilleri dahi -paratifoit humması veya her nevi gıda maddeleri tesemmümatı, çiçek, difteri (Kuşpalazı)- bütün tevkiatı dahi - sarı beyin humması (İltihabı sahayai dimağii şevkii müstevli), uyku hastalığı (İltihabı dimağii sarı), dizanteri (Basilli ve amipli), lohusa humması (Hummai nifası) ruam, kızıl, şarbon, felci tifli (İltihabı nuhai kuddamii sincabii haddı tifli), kızamık, cüzam (Miskin), hummai racia ve malta humması hastalıklarından biri zuhur eder ... vak'ayı haber vermeye mecburdurlar.... "

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu Madde 72:

"57'nci maddede zikredilen hastalıklardan biri zuhur ettiği veya zuhurundan şüphelenildiği takdirde aşağıda gösterilen tedbirler tatbik olunur:

1- Hasta olanların veya hasta olduğundan şüphe edilenlerin ve hastalığı neşrü tamim eylediği tetkikatı fenniye ile tebeyyün edenlerin... tecrit ve müşahede altına vaz'ı.

2- Hastalara veya hastalığa maruz bulunanlara serum veya aşı tatbiki.

....

7- Dahilinde sari ve salgın hastalıklardan biri zuhur eden umumi mahallerin tehlike zail oluncaya kadar set ve tahliyesi."

Bu maddeden de anlaşıldığı üzere, 57. maddede sayılan hastalıkların ortaya çıkması veya çıkacağından şüphe edilmesi durumunda hastalar, hasta olduğundan şüphe edilenler öncelikle tecrit edilip müşahade altına alınacak ve sonra hastalara veya hastalığa maruz kalanlara serum ve aşı uygulanacaktır.

Görüldüğü gibi bu yasa maddesi herkese her durumda aşı yapılacağı gibi bir zorunluluktan bahsetmemekte, salgın hastalık durumunda alınacak tedbirleri açıklamaktadır.

9- Ayrıca Uluslararası Sağlık Tüzüğü tarafından bugünlerde öngörülen zorunlu aşı sadece sarıhumma aşısı olup bu zorunluluk, belirlenen ülkelere seyahat eden kişilere yöneliktir.

Bunun yanı sıra son aylarda H1N1 virüsü ile ilgili olarak yapılan aşılarla bile aydınlatılmış onam-muvafakat aranmış, kimse rızası hilafına aşılanmamıştır.

10- Dr. Tarık Gündüz ve arkadaşlarının yazmış olduğu ve Türkiye Klinikleri Tıp Etiği Dergisinde yayınlanan "**Aydınlatılmış Onam ve Çocuk Hastaya İlişkin Hukuki Düzenlemeler**" isimli makalede de "Onamın Varsayıldığı Durumlar" başlığı altında bazı durumlarda hastanın onamının alınması, aydınlatılması zorunluluğunun ortadan kalktığı ve böyle durumlarda onamın varlığının kabul edildiği-aranmadığı belirtilerek **bu durumlardan birinin kamu düzeninin gerektirdiği salgın hastalıklarda aşı yapılması hali** olduğu vurgulanmıştır.

11- Gerek yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve gerekse uluslararası sözleşmeler uyarınca kural; aşı yapmadan önce hastadan/velisi ya da vasisinden aydınlatılmış onam almaktır. İstisnası ise; salgın hastalık hali olup ancak bu durumda rıza aranmayabilir. Yukarıda da belirtildiği gibi kamu yararı bulunan domuz gribi salgını nedeniyle yapılan aşı bile zorunlu tutulmamış, ancak isteyene ve aydınlatılmış onam alınarak yapılmıştır.

Bu konuda **Sağlık Bakanı Recep Akdağ** katıldığı bir televizyon programında "...Biz vatandaşa zorla aşı yapmayacağız. Böyle bir hakkımız yok. **Hangi çağda yaşıyoruz? Her birey ister koruyucu sağlıkla ister tedavi edici sağlıkla ilgili olsun kendisine veya çocuklarına yapılacak işlemler hakkında karar verme hakkına sahiptir. Bundan daha tabii ne olabilir?..**" şeklindeki açıklamasıyla konuyu, sadece domuz gribi aşısına münhasır olmamak üzere, tüm aşıları ve diğer tedavi şekillerini de kapsayacak biçimde çok net ifade etmiştir.

12- Tüm bu değerlendirmeler ışığında söylenebilecek olan:

Türkiye'de difteri salgını yoktur ve çocuğumuz bu hastalığa maruz durumda değildir. Tetanos hastalığı ise; insandan insana bulaşan bir hastalık olmadığı gibi oğlumuz aşı tarihinde tetanos hastalığına da yakalanmış değildir. Yani kamu yararından söz edilemeyeceği gibi, sağlığı açısından acilen aşı olmasını gerektiren bir durum da yoktur.

Sonuç olarak; aşının muvafakat alınmaksızın yapılabilmesi bakımından Anayasa, yasa ve yönetmeliklerde belirtilen hiçbir şart gerçekleşmiş değildir.

13- Ayrıca belirtmek gerekir ki; "Hastanın rıza göstermemesi dolayısıyla tıbbi müdahalenin yapılmaması halinde, hekimin herhangi bir sorumluluğu söz konusu olamaz. Nitekim **Yüksek Sağlık Şurası da, tetanos aşısı olmak istemeyen hastanın ölmesinde hekimin kusuru olmadığına karar vermiştir**" (Prof. Dr. Hakan Hakeri "Tıp Hukuku" s:156).

14- Türk Ceza Kanunu'nun "**Kasten yaralama**" başlıklı 86/1 maddesinde:
"Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." hükmüne yer verilmiştir.

15- "...Hekimin, hastanın rızasını almaksızın, hastayı aydınlatmaksızın veya endikasyon bulunmaksızın yaptığı her türlü tıbbi müdahale **kasten yaralama suçunu oluşturur...**"

16- Yukarıda açıklanan nedenlerle; hukuka aykırı tıbbi müdahalede bulunarak suç işlemiş olan Dr. X hakkında soruşturma yapılarak kamu davası açılması için savcılığınıza müracaatımız gerekmiştir.

SONUÇ VE İSTEM: Sunulan ve açıklanan nedenlerle;
Şüpheli hakkında gerekli soruşturmanın yapılarak cezalandırılmasının temini için kamu davası açılmasını saygılarımızla dileriz.